1845.

LEEUWARDER

COURANT.

DINGSDAG den 23 SEPTEMBER.

De middelprijzen van de *in-* en *uitlandsche Tarwe* en *Rogge*, waarnaar de zetting van den prijs van het *Tarwe-*, *Rogge-* en *Zwitserschbrood* moet worden geregeld, zijn op de markt van Vrijdag den 19 September 1845, te *Leeuwarden*, geweest als volgt:

Van de *Tarwe* per mudde . . . . *f* 9,75.

Van de *Rogge* per last . . . . » 238,50.

Leeuwarden, den 22 September 1845.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland,
VAN SIJTZAMA.

KENNISGEVING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der stad *Leeuwarden*, brengen, bij deze, ter kennis van de Ingezetenen, dat, ter aanvulling van het aftredend *een derde* in het Kiezers Collegie, binnen deze Stad, door de Stemgeregtigden, als zoodanig herkozen zijn, de Heeren:

Mr. *Haije van der Kooi*,
Oeds Petrus Waller,
Jan Cornelis Borgrink,
Paulus Risselada,
Mr. *Johannes Schik*,
Eouger de Haan Fz.,
Meinardus Siderius de Wal,
Mr. *Gerrit Nicolaas Mulier*,
Mr. *Jan Hendrik van Boelens*,
Mr. *Bernardus Dorhout*,
Suffridus Salverda,
Sjoerd Spree,
Gerardus van Wageningen,
en Mr. *Pieter Andreae*,

en dat, ter voorziening in de buitengewone vacature door de Stemgeregtigden, de meeste stemmen zijn uitgebragt op den Heer *Andries Gratama*, doch dat, aangezien deze, wegens zwagerschap met den Heer Mr. *P. Andreae*, gelijktijdig met dezen, geen deel van het Kiezers Collegie mag uitmaken, thans als zoodanig benoemd is de Heer Mr. *Wiardus Willem Buma*.

Leeuwarden, den 20 September 1845.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
VAN BOELENS.
Ter ordonnantie van dezelven,
M. S. DE WAL.

ITALIE.

VENETIEN, *den* 4 *September.* Tusschen Bellune en Feltre heeft gisteren een treurig voorval plaats gehad. Twee honderd Italiaansche soldaten manoeuvreerden op dat punt, onder aanvoering van eenen Oostenrijksch kapitein. In weerwil van alle waarschuwingen wilde deze de manschap volstrekt doen marcheren over eene brug, die dreigde in te storten, en waarvan het gebruik maken, uit welberadene voorzigtigheid, door de plaatselijke overheid verboden was. De manschap zelve maakte zwarigheid om aan het bevel van haren kommandant te gehoorzamen. Maar deze herhaalde zijn bevel, de manschap volgde het nu eindelijk op en het gevreesde ongeluk gebeurde ook werkelijk. De brug bezweek onder den last en de 200 man hebben allen hunnen dood in de rivier gevonden. De officier is de eenige behoudene, hij was zoo voorzigtig geweest, van zijne manschap even vooruit te gaan, en de brug over te stappen voor dat hij dezelve te zeer deed overladen.

ANCONA, *den* 7 *September.* Brieven uit Athene melden, dat de Fransche gezant, de heer *Piscatory*, reeds uit Konstantinopel terug en aldaar aangekomen was. De hertog *de Montpensier*, die in Egypte uit Parijs de instructie ontvangen had, om Athene te bezoeken, ingeval de Russische grootvorst aldaar zoude verschijnen, zal nu — hoewel laatstgenoemde, zonder Griekenland aan te doen, naar de Zwarte Zee is teruggekeerd — desniettemin tot den 13 dezer maand de Grieksche hoofdstad met zijne tegenwoordigheid vereeren. Hieruit blijkt, dat men in Parijs aan de reis van den grootvorst groot gewigt hechtte, dezelve niet aan onverschillige beweeggronden toeschreef en alzoo zooveel mogelijk wenschte te neutraliseren. Hier houdt men het er voor, dat de grootvorst, in eenige verlegenheid gebragt door het uitwerksel van zijne verschijning in Konstantinopel, de reis naar Athene alleen uitgesteld, geenszins opgegeven heeft, daar het zeker is, dat hij in den loop van den herfst andermaal de Dardanellen passeren zal, om Italie te bezoeken, bij welke gelegenheid hij wel Griekenland zal aandoen. — Naar het voorbeeld van Metaxas, die den hem aangeboden post van gezant te Konstantinopel afsloeg, heeft ook Kalergis de benoeming tot militairen inspecteur van Arcadie van de hand gewezen en den Koning in eene audientie verlof tot eene reis buiten 's lands verzocht. — De discussiën over het budget hebben den 30 Augustus in de kamer der gedeputeerden een' aanvang genomen; men verwacht in dit opzigt geene langdurige debatten, daar de majoriteit, die *Kolettis* ten gebode staat, zoo groot moet zijn, dat de ministers zich tot wederlegging van de gronden der oppositie, in geene wijdloopige ophelderingen zouden durven inlaten.

PRUISSEN.

BERLIJN, *den* 14 *September.* Berigten uit Weimar van den 11den, luiden ten opzigte van den oogst in het groothertogdom Saxen-Weimar allergunstigst. Van alle veldvruchten inzonderheid van de aardappelen, was de opbrengst gezegend geweest.

— Men schrijft uit Weenen van den 8sten, dat in de provincie Gallicie andermaal de runderpest uitgebroken en bereids op eene bedenkelijke wijze toegenomen is. De regering van Oostenrijk had onverwijld alle maatregelen van voorzorg genomen, om de verspreiding van deze ziekte, ook in andere provinciën van Oostenrijk, tegen te gaan.

— Meer dan een reiziger in het Tyrolsche gebergte wordt het offer zijner onvoorzigtigheid, zoo hij geen geleider neemt. Zoo stortte onlangs een plantenverzamelaar van den Untersberg, bij Salzburg, in de diepte, waar hij zijnen dood zoude gevonden hebben, zoo hij onder den val geen struik had gegrepen, waaraan hij zich met een riem wist vast te hechten. In dezen toestand moest hij 2½ dag doorbrengen. Had hij geen geladen pistool gehad, om daarmede een teeken te kunnen geven, zoo was hij nog verloren geweest. Toen de houtarbeiders het schot hoorden, en hem na lang zoeken vonden, moesten zij eerst strikken halen, en toen zij terug kwamen, bevonden zij, dat die te kort waren, zoodat zij andermaal naar hunne verwijderde woningen moesten. Intusschen werd de ongelukkige geheel onmagtig; toen men hem eindelijk naar boven haalde, had hij de spraak verloren.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den* 15 *September.* Men verzekert, dat van wege de Tolverbonds-staten, in de eerstkomende dagen, een verbod van den uitvoer van granen en aardappelen zal worden uitgevaardigd. Van alle zijden hoort men van groote opkoopingen, die voor buitenlandsche rekening gedaan worden. Zoo zoude dezer dagen, in Mannheim, een enkel handelshuis 29,000 mudden graan naar Straatsburg verzonden hebben.

— Uit Berlijn wordt het volgende geschreven: »Van vele zijden bevestigen zich, helaas! de reeds in officiële oorkonden bekend gemaakte berigten omtrent een zeer middelmatigen graan- en vruchten-oogst in onderscheidene gedeelten onzer monarchie. Alhier, even als in Stettin en Dantsig, zijn uit Amsterdam, Antwerpen en Brussel aanzienlijke bestellingen voor aardappelen ingekomen. Men gelooft echter, dat, tot dekking onzer eigene behoeften, verordeningen tegen den uitvoer zullen getroffen worden.»

— Uit Frankenland schrijft men van den 12den het volgende:

Ten gevolge van de ziekte der aardappelen in de Nederlanden en de Rhijnprovinciën zijn hier koopen gesloten, om in de maand October eene groote hoeveelheid dezer vruchten in te schepen.

Over het algemeen zal de aardappel-oogst dit jaar bij ons ook niet overvloedig zijn. Voor het overige zullen wij herinneren, dat het bederf onder de aardappelen reeds 4 jaren in onze gewesten heeft geheerscht. Om dezelve uit te roeijen, heeft men geen beter middel gevonden, dan de geheele oogst te verbranden, en in plaats van poters te zetten, de plant door zaad te vernieuwen; men heeft er zich wel bij bevonden, zoowel in soort als in hoeveelheid.

ENGELAND.

LONDEN, *den* 15 *September.* De volgende originele petitie is aan den minister *Robert Peel* gerigt en te Londen openbaar gemaakt: »Sir! wanneer gij het »vergunt, zoo willen wij met u ruilen; wil ons slechts, in plaats van den »vrijen handel in 480 artikelen, dezen in 4 artikelen geven, en wij zullen u »niet langer lastig vallen. Deze 4 artikelen heeten: koren en voeder, kaas en »boter. Meer verlangen wij niet; maar gelieft op te merken, dat wij ook niet »minder nemen. Van harte de uwen. Get. 27 mill. inwoners."

— Bij den laatsten wedloop te Epsom, in Engeland, heeft de heer *Gully*, door de nederlaag van zijn paard *Old-England*, 90,000 ponden sterl. in ééne weddenschap verloren. Op den eersten dag won het paard *Merry-Monarch* 7000 ponden; op den tweeden dag het paard *Refractor* den prijs van 6000 ponden.

— De graanmarkt was heden zeer levendig, en er zijn vele koopen van vreemde granen gedaan tot uitvoer naar Holland en Belgie.

— De bladen uit de provinciën geven in de laatste dagen eenparig hoop op een uitmuntende oogst, zoowel wat hoedanigheid als wat hoeveelheid betreft; alleen ten opzigte van den aardappel-oogst vinden wij dat deze in sommige streken zal ontbreken.

— Het schip *Cesarea*, van Buenos-Ayres te Liverpool binnen, heeft van dat land belangrijke tijdingen aangebragt. Den 20 Junij jl. waren de onderhandelingen, door den Engelschen minister *Ousely* en den Franschen minister *Deffaudis* aangeknoopt, plotselijk afgebroken door de stellige weigering van *Rosas* om hunne voorstellen aan te hooren. Den 23sten hadden de beide diplomaten een ultimatum ingediend, houdende dat de vijandelijkheden tusschen Buenos-Ayres en Montevideo onmiddellijk moesten ophouden. Daags te voren waren detachementen van Engelsche en Fransche zeelieden aan land gezet, om des noods het ultimatum te ondersteunen. Bij het vertrek der *Cesarea* geloofde men in Buenos-Ayres, dat, indien *Rosas* in zijne weigering volhardde, de vereenigde troepen der beide mogendheden het eiland Martin-Garcia, hetwelk de monding van den Parana en van den Uruguay bestrijkt, zouden bezetten, ten einde alle gemeenschap tusschen Buenos-Ayres en de overige provinciën der republiek af te snijden. *Rosas* zal alsdan moeten toegeven.

— De uitwerkselen, welke het verbazend toenemen der ijzeren spoorwegen op den ijzerhandel heeft, verwekt eene soort van koortsachtige spanning onder de bezitters van ijzermijnen. Een groot aantal fortuinen schijnen zoo zeker, als of zij reeds gemaakt waren. Maar zullen de kapitalen genoegzaam zijn om de ijzerfabrijkaadje eene uitbreiding te geven, in evenredigheid van het verbruik? Dit is eene ernstige vraag; want zonder eene buitengewone uitbreiding daarvan zullen de prijzen ongehoord stijgen.

— Volgens eene goede berekening heeft men tot één mijl spoorweg voor spoorstaven, locomotiven, voertuigen enz. omstreeks 500 tonnen ijzer noodig. Gedurende de laatste parlementszitting is de vergunning verleend tot den aanleg van 2,841 mijlen spoorweg, waarvoor alzoo niet minder benoodigd zijn dan 1,420,500 tonnen. De ondervinding van de laatste jaren heeft geleerd, dat die 2,841 mijlen spoorweg in 3 jaren in gereedheid kunnen worden gebragt; alzoo heeft men 600,000 tonnen gegoten ijzer jaarlijks noodig.

Wij gelooven ons aan geene overdrijving schuldig te maken door te vooronderstellen, dat het parlement, in deszelfs eerstkomende zitting de vergunning zal geven tot den aanleg van 2000, en in de daarop volgende zitting tot nog 1000 mijlen. Deze nieuwe spoorweglinien zullen bij gevolg nog 1,500,000 tonnen geslagen, dat is 1,900,000 tonnen gegoten ijzer vorderen. Alzoo heeft men noodig voor het jaar 1846, 600,000 tonnen gegoten ijzer, voor 1847, 1,022,000 tonnen, en voor 1848, 1,233,000 tonnen; dat is voor het geheel in 3 jaren 2,855,000 tonnen gegoten ijzer; en indien het atmospherische stelsel op eenige van die ijzerbanen wordt toegepast, hetgeen waarschijnlijk is, dan zal er nog 50 pCt. meer ijzer verbruikt worden.

In 1825 werden verbazend groote bestellingen voor ijzer gedaan en de prijs steeg aanzienlijk. Thans behoeven wij 1,000,000 tonnen jaarlijks meer; om de 1,233,000 tonnen te bekomen, die in 1848 vereischt zullen worden, heeft men ook 20,000 tonnen steenkolen meer noodig, en moet 13,000 tonnen ruw ijzererts per dag gegraven worden. Omstreeks 100,000 man zal vereischt worden om al die werkzaamheden te verrigten en het benoodigde kapitaal daartoe zal weinig minder bedragen dan 5 millioen.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den* 16 *September.* De maarschalk *Bugeaud* is den 11 September te Toulouse aangekomen, doch zonder den minister van oorlog. Men verneemt echter, dat de bijeenkomst tusschen beide veldheeren zeer vredelievend is afgeloopen, en dat de maarschalk *Bugeaud* weder naar Algerie zal terugkeeren. Hij had aan eenige officieren, die naar Algiers bestemd zijn, gezegd: »Wij zullen elkander weldra weder zien; wij zullen nog eenige lauweren trachten te plukken, ofschoon er weinig voor ons meer is te doen."

— In Frankrijk zijn 41,616 priesters, van welke 39,238 door den Staat worden gesalarieerd; er zijn 690 protestantsche leeraars en 111 rabijnen. De regterlijke magt telt 56 leden van het hof van cassatie, 937 van de hoven en 2,498 van de regtbanken, behalve 1,178 adjuncten, 2,847 vrederegters (hebbende elk 2 adjuncten) en 4,238 griffiers. Van de 19,110 ambtenaren van de regterlijke magt, worden er 10,576 gesalarieerd. De hooge en lagere scholen tellen omtrent 40,000 ambtenaren.

— Een officier van gezondheid bij het Afrikaansche leger, die langen tijd de gewassen, welke aan de oevers der moerassen groeijen, tot een voorwerp zijner studie heeft gemaakt, heeft, naar men zegt, in het hout van den *Tamarix*, door de Arabieren *Tarfa* genoemd, gelijksoortige eigenschappen als die van den kinabast ontdekt. Het is te hopen, dat dit gerucht zekerheid moge worden en dat dus Algerie zelve dit nuttig geneesmiddel op goedkooper wijze dan de nieuwe wereld verschaffe.

— Te Venetie heeft eene wedvaart van gondels plaats gevonden, welke bijgewoond werd door twee vrouwen van historische vermaardheid, beide weleer bewoonsters van de Tuileriën, namelijk door *Maria Louiza*, de weduwe van Keizer *Napoleon*, welke op dit oogenblik omstreeks 55 jaren oud, en in haar voorkomen sterk vervallen is, en door de hertogin *van Berri*, welke nagenoeg 45 jaren oud, en, naar men verzekert, in zwangeren staat is. *Maria Louiza* heeft dezen wedstrijd van het balcon gezien, terwijl de hertogin *van Berri* haren gondel niet verlaten heeft.

— Er hebben wederom eenige kleine ongeregeldheden te Madrid en in de omstreken plaats gehad, maar zij waren van luttel belang en zijn spoedig door de krijgsmagt te keer gegaan. Insgelijks zijn er te Saragossa eenige pogingen tot oproer in het werk gesteld, maar de rust is daar niet gestoord geworden. De beide Koninginnen moesten verleden Zondag of Maandag te Madrid teruggekeerd zijn.

BELGIE.

BRUSSEL, *den* 17 *September.* Gisteren omstreeks 1 ure heeft de opening van de buitengewone zitting van de Kamer der Vertegenwoordigers plaats gehad. Deze zitting was bepaald bij Koninklijk besluit van den 5den en heeft ten doel om maatregelen vast te stellen, dat het gemis van aardappelen geen noodlottig gevolg hebbe voor den behoeftigen stand, gedurende den aanstaanden winter.

Bij den aanvang der zitting heeft de minister van finantiën het spreekgestoelte beklommen en verscheidene stukken voorgelezen, zoo als onder anderen de redenen van een door de tijdsomstandigheden teweeg gebragt wets-ontwerp. Bij dit wets-ontwerp vraagt het gouvernement een crediet van 2 millioen, om des noods in de voorkomende behoeften te voorzien.

Algemeen denkt men, dat de kamer der vertegenwoordigers voor aanstaanden Maandag de werkzaamheden van de buitengewone zitting zal ten einde gebragt hebben, en dat bijgevolg het gouvernement in staat zal zijn, aan den senaat, die op Maandag wederom bijeen zal komen, het nu bij de kamer ter beraad-

slaging gebragte wets-ontwerp mede te deelen. De buitengewone zitting zoude dus voor 1 October gesloten kunnen zijn.

NEDERLANDEN.

'sGRAVENHAGE, *den* 17 *September*. Gisteren avond is alhier het berigt ontvangen, dat Zr. Ms. fregat *de Rijn*, gekommandeerd wordende door Z. K. H. Prins *Hendrik* der Nederlanden, laatst komende van St. Johns, op New-Foundland, den 16 dezer, ongeveer negen ure des morgens, in goeden staat ter reede van Vlissingen is aangekomen.

— Naar men verneemt heeft de ongelukkige afloop van den aardappel-oogst en de daaruit bereids ontstaande verhooging van den prijs der levensmiddelen, maar bovenal het ongelukkige lot, dat voor de mindere standen in den aanstaanden winter te duchten is, de aandacht en bezorgdheid der algemeene armen-vergadering alhier tot zich getrokken en zal zij diensvolgens eerstdaags eene bijeenkomst houden, om te overwegen, wat er in de residentie, in overleg en met medewerking van de stedelijke regering en der gegoede ingezetenen, te doen staat. Wij hopen dat deze overwegingen tot een goed einde zullen leiden; en dat er spoedig ook ter dezer stede gepaste maatregelen mogen worden genomen; houdende wij ons overtuigd, dat het hun, die zich tot dat einde aan het hoofd mogten stellen, noch aan ondersteuning, noch aan hulpmiddelen zal ontbreken.

— Nadat er met het groote stoomwerktuig tot droogmaking van het Haarlemmer-meer, den *Leeghwater*, voorloopig eenige proefmalingen waren gedaan, en daaraan enkele gebreken hersteld, is dit stoomgevaarte op Maandag den 15 dezer, in bijzijn der commissie van beheer en toezigt, met den besten uitslag nader beproefd.

Het werktuig heeft vijf uren achtereen, zeer geregeld, met alle de elf pompen geloopen, en daarmede in iedere minuut, met 5 à 9 slagen, ruim 300 kubiek ellen water opgebragt. Het gebouw is vroeger en nu gebleken tegen de werking dezer groote kracht volkomen bestand te zijn. De deugdzaamheid van het beginsel is hiermede bewezen, en er bestaat gegronde hoop, dat dit groote stoomtuig in allen deele aan de verwachting zal voldoen, ook wanneer de stoomkracht, welke dusverre gematigd is, tot geheele ontwikkeling zal zijn gebragt.

Van den 19*den*. Z. M. de Koning heeft zich gisteren avond naar Tilburg begeven en wordt morgen avond van daar alhier terug verwacht.

— Z. M. de Koning zal, naar men verzekert, aanstaanden Maandag of Dingsdag naar Weimar vertrekken, alwaar H. M. de Koningin zich op dit oogenblik bevindt.

— HH. KK. HH. de Prins en de Prinses van Oranje, met H. D. kinderen zijn heden ochtend ten 5 ure van hier naar Rotterdam vertrokken, om van daar met de stoomboot *de Nederlanden*, van de Ned. Maatschappij, hunne reis tot Mentz te vervolgen, ter dier plaatse nachtverblijf te houden en den volgenden ochtend wederom per stoomboot tot Mannheim te reizen. Vervolgens zullen H. D. zich op den spoorweg naar Baden-Baden begeven, en na eenige dagen verblijf aldaar de reis naar Stuttgart voortzetten, waar H. K. H. Mevr. de Prinses tot in het begin van den winter denkt te verblijven. Z. K. H. de Kroonprins echter zal na verloop van eene maand herwaarts terug keeren, om, zoo men zegt, alsdan op het Loo ter jagt te gaan. In het gevolg van de Prinses bevinden zich H. D. Staatsdame de Barones *van Pabst tot Bingerden* en de Kamerheer Jonkh. *Clifford*, in dat van den Prins de Ritmeester Graaf *van Lynden*. De Grootmeesteres Mevr. de Barones Douairière *Falck* begeeft zich intusschen naar haar landgoed tusschen Valenciennes en St.-Amand.

— Men verneemt met genoegen uit eene echte bron, dat het Stedelijk Bestuur reeds sedert eenigen tijd de noodige maatregelen beraamd heeft, om bijaldien de duurte der levensmiddelen blijft aanhouden of toeneemt, in den nood van armen en minvermogenden op eene krachtdadige en doelmatige wijze te voorzien, en dat zelfs nu reeds eene week lang het roggenbrood, hetwelk volgens de marktprijzen had moeten opslaan, door het niet doen invorderen der spaarzetting, op denzelfden prijs heeft kunnen behouden worden.

Een onzer meest geachte predikanten heeft jl. Zondag in zijne kanselrede het denkbeeld aangegeven, dat zij allen, die in staat zijn om andere spijzen te nuttigen, zich van aardappelen geheel moesten onthouden, waardoor de voorraad voor de min gegoeden en onvermogenden ruimer zoude worden en de prijs lager blijven dan het geval moet worden, wanneer een ieder dat levensmiddel wil blijven gebruiken.

Thans zijn, op eene kleine hoeveelheid na, al de aardappelen, zoo uit de Noord-als Westduinen bij Scheveningen, gerooid. Hoewel het loof van meest allen eenigermate door de heerschende ziekte was aangedaan, en de struiken althans zeker eene maand vroeger dan gewoonlijk gestorven zijn, is het gewas echter nog boven verwachting gunstig uitgevallen, zijnde van ruim 40 bunders, naar men verzekert, maar 6 à 7 bunders bedorven bevonden.

GORINCHEM, *den* 16 *September*. Den 13den zijn drie personen, genaamd *A. de Koning*, *C. de Knecht* en *J. Pruissen*, wonende te Werkendam, alhier gevankelijk door de marechaussée's binnen gebragt, als onder vermoeden staande, de inbraak en diefstal, onlangs te Ridderkerk gepleegd te hebben.

LEEUWARDEN, *den* 22 *September*. Men verneemt, dat de uitkomst van de plaats gehad hebbende stemming alhier, tot aanvulling van de aftredende kiezers en ter vervulling van de bestaande vacature, door het overlijden van Mr. *T. S. Tromp*, de navolgende is geweest:

Herkozen: Mr. *H. van der Kooi* met 258 stemmen, *O. P. Waller* met 254, *J. C. Borgrink* met 246, *P. Risselada* 243, Mr. *J. Schik* 232, *F. de Haan* 229, *M. S. de Wal* 220, Mr. *G. N. Mulier* 211, Mr. *J. H. van Boelens* 210, Mr. *B. Dorhout* 203, *S. Salverda* 196, *S. Sprée* 186, *G. van Wageningen* 156, Mr. *P. Andreæ* 122.

Terwijl verders zijn uitgebragt op *A. Gratama* 97, Mr. *W. W. Buma* 62, *A. P. H. Kuipers* 57, *A. Menalda* 55, *G. O. Gorter* 51, Mr. *C. S. Veening* 50, Mr. *J. B. Oosting* 49, *A. Bloembergen* 43, Mr. *J. H. Beucker Andreæ* 42, Mr. *S. W. Tromp* 42, *H. J. Adama* 41, *G. T. N. Suringar* 40, en meer andere minder tellende uitkomsten.

Zoodat tengevolge van de affiniteit tusschen Mr. *P. Andreæ* en de Heer *A. Gratama*, behalve de herkozene op nieuws benoemd kiezer is verklaard Mr. *W. W. Buma*.

— Op jl. Vrijdag heeft alhier weder de Harddraverij plaats gehad, welke den Friezen jaarlijksch namens Z. M. den Koning ter bevordering van hun belang en genoegen wordt aangeboden. Voor deze keer waren twee kostbare stukken zilverwerk tot prijs uitgeloofd, bestaande in eene Koffijvaas en een Schenkblad, welke beide, door den Heer *H. van Assen* alhier, à la renaissance keurig bewerkt waren. Het getal der paarden bestond uit acht, alle die als de voornaamste harddravers uit Friesland en Groningen bekend stonden. Van hier, dat de prijs niet dan met moeite behaald werd door de bruin langstaart merrie (*Snuf*) van den heer *Evert Bindervoet* te *Zuidhorn*, waarvan *Harmen Luurs* berijder was, daar zij op de zwart langstaart merrie van den Kastelein *Wisse van der Meulen*, van Huis ter Heide, door den eigenaar zelven bereden, slechts een gering voordeel behaalde, en daartegen zelfs één rid moest verliezen. De prijs werd hierop door den Heer Staatsraad Gouverneur, namens Z. M. den Koning, met eene gepaste toespraak aan den winnaar uitgereikt.

In weerwil van het ongunstige herfstweder is deze fraaije harddraverij tot algemeen genoegen afgeloopen.

— Men verneemt dat bij de Breede Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier gisteren het berigt is ingekomen, dat de WelEerw. Zeer Gel. Heer S. K. Thoden van Velzen, Theol. Dr. en Predikant te *Nijmegen*, de hem aangebodene beroeping naar deze stad heeft *aangenomen*, hoewel zijne overkomst, om verschillende redenen, eerst na den aanstaanden winter zal kunnen plaats hebben.

— Eerstdaags zal bij den Boekhandelaar Suringar alhier in het licht verschijnen eene brochure getiteld: *De Nederlandsche Wet verschaft aan Geldschieters het genot van het hypothecair credit, of Betoog, dat in Nederland, met zekerheid van terugbetaling op den bepaalden tijd, geld, onder hypotheek, kan uitgezet worden, des de Notaris, in de acte, die bedingen opneme, welke de Wet aan den Schuldeischer veroorlooft te maken; door Jonkheer Mr.* van Puttkammer, *Advocaat te Leeuwarden.* — De kunde en bekwaamheid van den Schrijver, die aan de balie vele proeven van zijne soliede regtskennis heeft gegeven, waarborgen ons voor eene rigtige behandeling van dit belangrijk onderwerp en voor een goed debiet van dit werkje, waarop de aandacht van alle belanghebbenden wordt gevestigd.

— Z. Exc. de minister van financiën heeft bekend gemaakt, dat de rentebetaling van de kapitalen, ingeschreven op het grootboek der nationale schuld, rentende vier ten honderd in het jaar, over het half jaar, verschijnende op den eersten October aanstaande, zal plaats hebben van Woensdag den eersten tot en met Vrijdag den 10 October 1845 en vervolgens alle werkdagen, met uitzondering van des Zaturdags, van Maandag den 13 October 1845 tot en met den 15 Februarij 1846, terwijl almede gedurende laatstgemelden termijn de betaling zal openstaan der achterstallige renten, over het half jaar, verschenen geweest op den eersten April 1845, en zulks op de hierna gemelde bureaux van het grootboek der nationale schuld, gevestigd te Amsterdam, te weten: op het eerste bureau, voor de kapitalen ingeschreven onder letter A tot en met D; op het tweede bureau, voor de kapitalen ingeschreven onder letter E tot en met K; op het derde bureau, voor de kapitalen ingeschreven onder letter L tot en met R, en op het vierde bureau, voor de kapitalen ingeschreven onder letter S tot en met Z.

— De negen en twintigste algemeene vergadering van het hoofdbestuur en de afgevaardigden der districts-commissiën van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning der gewapende dienst in de Nederlanden, is voor eenigen tijd gehouden.

Uit de rekening is gebleken: dat voor het aandeel in de leening à *f* 65,000 en voor het tekort van het primitive fonds zijn verkocht geworden *f* 32,000, zoodat het kapitaal daarvan 5 pCts. inschrijvingen was verbleven *f* 926,700, welke in *f* 969,100 4 pCt. inschrijvingen zijn verwisseld.

Dat aan de deelgeregtigden over 1844 is uitbetaald ruim *f* 50,000.

Dat aan het Invalidenhuis te Leiden te zamen is ingebragt eene som van *f* 19,782,65, en dat behalve deze som tot onderhoud van het gebouw, administratie, voeding en kleeding der invaliden is uitbetaald eene somma van *f* 11,540,63½. Het getal personen in dat gesticht aanwezig, bedroeg op den laatsten December 1844, 118.

— Uit Utrecht schrijft men:

»Het strekt ons tot genoegen te kunnen melden, dat een van onze achtenswaardigste handelaren zich aan het hoofd moet hebben gesteld van eene commissie, die aardappelen en andere levensbehoeften uit andere landen zal doen halen voor eigen rekening en met het doel om die in den aanstaanden dringenden tijd, zonder winst, aan minvermogenden in deze stad af te staan. Gewis is dit het heilzaamste dat geschieden kan, daar het den voorraad vergroot, de opdrijving van prijzen tegengaat en aan de vermogende niets dan eenige moeite en zorgen verwekken zal, die weldadiger zijn dan aanzienlijke giften in geld in tijden van nood. Het is daarom te verwachten dat de rijken zich aan die commissie zullen aansluiten, en dat zij veel navolging in het Vaderland mogen vinden.''

— Men meldt uit Beverwijk van den 13 dezer: Het schoone weder heeft hier en in de omstreken gelijk overal elders, niet alleen eenen zeer weldadigen invloed uitgeoefend op den graanoogst, maar bijzonder ook op de aardappelteelt. Boven verwachting heeft het kwaad onder dezelve niet alleen zich niet verder uitgebreid, maar die het beginsel der verrotting hadden, genezen daarvan, of zijn er reeds van genezen. Het mag zijn dat, hier en daar in de laagste streken de aardappelen een weinig stijver zijn dan in andere jaren, wij mogen echter over het algemeen de smakelijkheid en meligheid onzer aardappelen roemen, en er bestaat het meest gegronde vooruitzigt, dat zij niet alleen den winter door goed blijven, maar ook voortreffelijke poters voor een' volgenden oogst zullen opleveren. Duizende mudden dezer smakelijke en gezonde vrucht zijn, in de laatste dagen, van hier naar de hoofdstad des rijks afgeleverd geworden. Daar het beschot echter niet zoo groot is als in gewone jaren, is het te wenschen, dat men niet, door hooge prijzen verleid, zich te veel van zijnen voorraad ontdoe, maar vooral bedacht zij, om zoo vele poters als mogelijk is te bewaren. Van het denkbeeld eener epidémische ziekte onder de aardappelen is men hier geheel genezen. Waren de menigvuldige regens niet van koude vergezeld geweest, dan zoude men hier eenen dubbelen oogst hebben mogen verwachten. Wat echter de koude heeft bedorven, is door de warmte en droogte grootendeels hersteld geworden. Wij verwonderen ons daarom niet, dat men in de omstreken van Brussel een goed resultaat heeft bekomen, door de aardappelstruiken op te steken, en daardoor den toegang voor de lucht en de warmte te banen.

— De *Staats-Courant* bevestigt de treurige berigten uit Suriname. In gemelde Courant leest men:

Berigten uit Suriname, loopende tot 27 Julij dezes jaars, behelzen, dat zenuw-zinking- en galkoortsen zich onder de aldaar aangekomene kolonisten hebben geopenbaard, waaraan een dertigtal hunner waren bezweken, terwijl nog een aantal anderen daaraan bedlegerig waren. Onder de eerstgenoemden betreurde men het verlies van den herder en bestuurder, Ds. *Copyn*.

De algemeen ongunstige weersgesteldheid in Suriname, veroorzaakt door eene sterke hitte en opvolgende vele regens, had op deze pas uit Europa gekomen en nog niet behoorlijk gehuisveste kolonisten, eenen schadelijken invloed uitgeoefend.

»Het strekt mij echter tot innig genoegen,'' zegt de officiële berigtgever, »dat »zoo wel uit de nadere tijdingen van Ds. *van den Brandhoff* als uit een later »rapport van den officier van gezondheid *van der Monde*, mag worden opgemaakt, dat de ziekte onder de kolonisten eene gunstiger wending begint te »nemen, zoodat de hoop bestaat, dat weldra een der moeijelijkste tijdperken »door de kolonisten zal zijn doorgestaan.''

— Het *Weekblad van het Regt* meent de heeren advokaten te moeten opmerkzaam maken op de nieuwe bepaling van art. 6 van het reglement van orde en discipline, zoo als die is vastgesteld bij het koninklijk besluit van 5 December 1844 (*Staatsblad* no. 61), voorschrijvende, dat de acten van beeediging ieder jaar in den loop van de maand September kosteloos moeten worden geviseerd door den griffier.

Utrecht, den 16 September.

Ter vervulling der vacature bij de Evangelisch Luthersche Gemeente alhier, veroorzaakt door het vertrek van Ds. *F. J. Domela Nieuwenhuis*, th. doct., benoemd tot hoogleeraar bij het Evangelisch Luthersch Seminarium te Amsterdam, is heden door den grooten Kerkenraad geformeerd het navolgende twaalftal (alphabetisch gesteld): *P. J. Andreae*, th. doct., *C. J. Holtzappfel*, *J. C. Schultz Jacobi*, *J. E. Inckel*, *J. C. Kinderman*, *J. R. Eilers Koch*, *J. L. F. de Meijere*, *J. H. Michelsen*, *H. C. Millies*, *W. D. Statius Muller*, *H. Schutte* en *C. D. Viehof*; predikanten respectivelijk te Zierikzee, Woerden, Zutphen, Kuilenburg (ber. te Leyden), Edam, Wildervank en Veendam, Pekel-A, Purmerend, Haarlem, Bodegraven, Leeuwarden en Monnikendam. Waaruit is opgemaakt het volgende zestal: DD. *H. C. Millies*, *J. R. Eilers Koch*, *H. Schutte*, *J. H. Michelsen*, *W. D. Statius Muller* en *C. D. Viehof*.

Van den 17*den*. Uit het bevorens vermelde *zestal* heeft de Groote Kerkeraad der Ev. Luth. Gemeente op heden geformeerd het navolgende *drietal*, als: DD: *H. C. Millies*, *J. R. Eilers Koch* en *H. Schutte*, en daaruit dadelijk, eenparig zaam met *eenparigheid* van stemmen, beroepen, den WelEerwaarden zeer Geleerden Heer *H. C. Millies*, Predikant te Haarlem.

Haarlem, den 18 September.

De groote kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier, heeft uit het te voren gemelde zestal, heden het navolgende drietal gemaakt van HH. predikanten (alphabetisch gesteld):

DD. *J. P. van Harencarspel*, te Leeuwarden; *C. L. Jungius*, te Rijswijk, en *G. J. de Klerk*, te Oost-Zaandam.

BUITENLANDSCHE SCHEEPVAART te HARLINGEN.

Binnengekomen: Den 16 September het schonerschip *Northam*, kapt. H. D. Disneij, van Londen; de kofschepen *Onderneming*, kapt. R. D. Lovius, van Oudsoen en *Eendragt*, kapt. R. C. de Groot, van Droback. — Den 17 dito het schonerschip *Fame*, kapt. W. Barfield, van Londen. — Den 20 dito het schonerschip *Eclipse*, kapt. S. H. Finch, van Londen en het kofschip *Geessina*, kapt. K. K. Wijkmeijer, van Liverpool.

Uitgezeild: Den 14 September het kofschip *Baudina*, kapt. Jan Klein, op avontuur. — Den 15 dito het kofschip *Hoop en Verwagting*, kapt. B. J. de Boer, naar de Oostzee. — Den 17 dito de kofschepen *Geessina*, kapt. J. G. Weering, naar de Oostzee, *Jan Freerk*, kapt. G. H. Smit, *Elzina*, kapt. H. A. Brouwer en het barkschip *Argo*, kapt. C. Haagensen, alle drie naar Noorwegen. Den 18 dito het galjootschip *Eenigheden*, kapt. C. Lie, naar Noorwegen; de schonerschepen *Friends*, kapt. W. Cousins en *Monarch*, kapt. Jos. Manning, beide naar Londen. — Den 20 dito de kofschepen *Willem*, kapt. J. J. de Boer, *Wilhelmina*, kapt. S. W. de Boer, *Elisabeth Maria*, kapt. H. B. Drok, alle drie naar Noorwegen en *Fennegina*, kapt. H. H. Duit, naar Pruissen.

MENGELWERK.

Proeven omtrent de voedering van Varkens met Aardappelen, door de heerschende rotziekte aangedaan, zijnde onschadelijk bevonden, en over de nadeelige uitwerking van schimmelig voedsel, voor den Mensch en onderscheiden Vee, door den Hoogleeraar Dr. A. NUMAN, Directeur van 's Rijks Vee-Artsenijschool te Utrecht.

Bij de bekende rampspoedige omstandigheid der *algemeen heerschende rotziekte* onder de aardappelen, en de daaruit voortvloeijende schaarschheid van dit dagelijksche hoofd-voedsel voor den mensch en sommige dieren, komt natuurlijk de gewigtige vraag in aanmerking, in hoe ver het nuttigen van zoodanige aardappelen, welke in meerderen of geringeren trap door het bedoelde bederf zijn aangedaan, kan geacht worden eenen nadeeligen of wel een' onschadelijken invloed op de gezondheid van mensch en dieren uit te oefenen.

Volgens sommige berigten, zouden hier en daar Varkens, welke met aangestoken en bedorven aardappelen waren gevoederd, dien ten gevolge gestorven zijn. Elders wil men daarvan ook nadeelige gevolgen hebben opgemerkt bij Schapen, en zelfs zouden, volgens in omloop zijnde geruchten, en officiële mededeelingen, Menschen niet van de schadelijke gevolgen van het eten van

dusdanige aardappelen zijn verschoond gebleven. Het valt moeijelijk te bepalen, in hoever al deze geruchten als geheel gegrond, dan wel gedeeltelijk of geheel als overdreven mogen worden beschouwd. Ik mag hetgeen hieromtrent inderdaad is waargenomen, niet tegenspreken, en meen ook, dat men, ten aanzien van een zoo algemeen voedsel, als de aardappelen opleveren, hetwelk dus in een naauw verband staat tot de gezondheid van mensch en dier, bij het bederf, hetwelk daarin thans plaats heeft, niet te oplettend en te voorzigtig kan zijn, en dat dit onderwerp de aandacht van een ieder, bepaaldelijk ook van het Geneeskundig Toezigt, allezins verdient.

Doch ik moet van den anderen kant insgelijks doen opmerken, dat in tijden; waarin zich het een of ander buitengewoon verschijnsel, hetzij in den dampkring, of in eenige andere omstandigheid, tot den leefregel betrekking hebbende, openbaart, elke alsdan voorkomende ziekte, al ligtelijk aan den veronderstelden schadelijken invloed wordt toegeschreven, hoewel zij veeleer in de gewone en steeds bestaande oorzaken kan gegrond zijn. Men dient daarom, ten einde over de schadelijkheid der bedorven aardappelen, als voedsel, met juistheid te oordeelen, naauwkeurig acht te geven op de ziekten, welke jaarlijks in het plaatshebbende saizoen meer of minder algemeen voorkomen, en die ook zouden hebben plaats gehad, indien de laatst bedoelde oorzaak niet bestond. Men zal bijv., om mij slechts bij ééne veeziekte te bepalen, niet kunnen stellen, dat de varkens-ziekte, bekend onder den naam van de *Vlakziekte, het St. Antonius-Vuur, Roodvonk, de kwaadaardige Roos, Keel-ziekte, enz.*, welke veelal jaarlijks in sommige Gewesten van ons land, in den gevorderden zomer, als heerschende ziekte te voorschijn komt, doch tegen den winter afneemt en ophoudt, waaraan vele Varkens sterven, aan het voederen van bedorven aardappelen is toe te schrijven, hoewel deze ziekte in dit jaar, blijkens de mededeeling in eenige dagbladen, sterker dan gewoonlijk heeft geheerscht. Deze ziekte toch hangt van andere, jaarlijks terugkeerende, hoewel nog geheel ongekende, oorzaken af, en verschijnt in ons land, sedert 20 of 25 jaren, toen men er de eerste sporen van in hetzelve schijnt te hebben waargenomen, meest alle jaren, terwijl het aardappelbederf eerst dit jaar in zoodanigen trap plaats heeft, dat hetzelve de oplettendheid bijzonder tot zich heeft getrokken, en de algemeene belangstelling en bezorgdheid opwekt.

Ten einde mij zelven eenige zekerheid te verschaffen omtrent de schadelijke of onschadelijke uitwerking van het nuttigen van, door bederf aangedane, aardappelen op de gezondheid van het Varken, heb ik eenige opzettelijke proefnemingen aan de Vee-artsenijschool in het werk gesteld. Daar zij misschien voor de Landlieden, die dit dier van het noodige onderhoud moeten voorzien, niet onbelangrijk kunnen geacht worden, heb ik niet ongepast geoordeeld eenig verslag dezer proefnemingen en van hare uitkomsten mede te deelen. Ik heb gemeend, tot het nemen der proeven, het Varken te moeten kiezen, als zijnde het dier, hetwelk boven ander Vee het meest algemeen met aardappelen wordt gevoedt.

Het vervolg hierna.

Over de Aardappelteelt

leest men in buitenlandsche bladen een brief van den hoogleeraar Ch. Morren; hij beveelt op nieuw de winterteelt van aardappelen aan en schrijft o. a.: »De aardappel is afkomstig uit Peru; maar derdehalve eeuw van aardappelteelt in Europa heeft bewezen, dat deze Amerikaansche plant een vochtig klimaat boven een droog, de zeer gematigde en lage temperatuur boven de warme verkiest. Die voor deze Peruaansche plant nadeel duchten van onze winterkoude, vergeten, dat Peru geene eetbare en vruchtbare aardappels oplevert; dat zij in 't noorden van Amerika beginnen uittegroeijen en zich te vermenigvuldigen. Ierland, een vochtig land van gematigde temperatuur, en Lancashire, zijn de beide gewesten in de geheele wereld, waar de aardappels in alle opzigten de volkomenheid bereikt hebben, in opbrengst, veiligheid voor misgewas, dikte, smakelijkheid, geschiktheid tot voeding van mensch en dier. De aardappels van Italie, Spanje, een deel van Duitschland en zuidelijk Frankrijk zijn de slechtste."

Nu haalt de schrijver een groot aantal voorbeelden aan van welgeslaagde winterteelt van aardappelen in Ierland, Engeland, ook in noordelijk Schotland, en zelfs in de koude winter van 1844—45. Deze aardappels werden gepoot in September en later, zelfs om kersmis, soms niet dieper dan *vier* duimen; schoon door proeven bevonden was, dat een aardappel nog op eene diepte van drie voet geplant, uitloopers krijgt die boven den grond komen. Hij vermeldt o. a. een landbouwer, die in Januarij dezes jaars vroegrijpe aardappelen op vijf duim diepte pootte: de toppen bevroren, maar de knollen waren overvloedig en zeer smakelijk. Daarbij voegt hij proeven in 't hertogdom Nassau, in Frankrijk en door hem zelven genomen. Verder schrijft hij:

»Een Edinburgsch natuurkundige R. Arthur beweert, dat 't oog der aardappels een *slapend oog* is, dat het zich dus niet eerder kan ontwikkelen dan in 't voorjaar volgende op deszelfs vorming. Deze daadzaak maakt duidelijk, waarom men aardappels van eenen vorigen oogst moet poten. In den herfst van 1845 moet men aardappelen van 1844 poten.

»De beroemde Loudon schrijft in zijne *Encyclopedie van den landbouw*: »Hoe kan men de vorst vreezen voor de in den herfst gepote aardappelen, daar elk landman in den met tarwe na aardappelen bezaaiden akker gezonde aardappelen gevonden heeft, die den geheelen winter bewaard gebleven zijn, en zulks nadat de ploeg dieper in de aarde gedrongen is dan de koude zelve in gewone jaren doet!"

»De handelwijze in Lancashire is de beste in Engeland: zij wordt vooral toegepast op de langwerpige aardappelsoorten. Een aardappel heeft twee uiteinden; met 't boveneind zit hij aan de moederplant vast; aan 't ondereind vermenigvuldigen zich de slapende oogen, en deze oogen zijn 2 a 3 weken spoediger rijp, dan de oogen van 't ander eind. Als men dus dit ondereind poot, bespoedigt men den groei 2 a 3 weken. In Lancashire poot men alleen ondereinden en eet men 't boveneind. Ik raad dus onzen landlieden bij de winterteelt bij voorkeur de ondereinden te gebruiken.

»In 't ongeluk, waarin wij ons bevinden, raad ik dus 't volgende aan. Men zoeke al de van 't vorige jaar overige aardappelen op; men poote ze dadelijk, na indompeling in kalkwater; men kieze hierteland eene diepte van 10—12 duimen, waarbij men niet voor stuiting van den groei heeft te vreezen; men neme bij bij voorkeur de ondereinden, om den groei te verhaasten; men aarde aan wanneer 't loof de verlangde hoogte heeft; men bedekke ze eerst bij strenge vorst met stroo of bladen; men onderzoeke de planten reeds in December en verder om de veertien dagen, om te zien of de knollen nog niet rijp zijn.

»De landbouwkundige Greij, zich grondende op hetgeen 't natuurkundig onderzoek van den aardappel heeft geleerd, heeft in Engeland eene nieuwe, naar hem genoemde wijze van verbouwen in zwang gebragt. Voor den zomeroogst van 1846 poot hij tegen 20 October 1845 aardappels van den oogst van 1845; hij laat ze overwinteren in den grond ter plaatse waar zij in den zomer groeijen moeten, en hij is vast overtuigd, dat de aardappelen, die in den grond overwinterd hebben, meer opleveren en oneindig beter zijn. Dit alles strekt om te bewijzen, dat, ofschoon de plant van Peruaanschen oorsprong is, zij zeer weinig te vreezen heeft van onze koude.

Greij werd tot zijne wijze van verbouwen geleid door 't gevoelen van Evelijn, een landbouwkundige, die groot gezag had in Brittannie en leefde ten tijde toen de pogingen om de aardappelteelt daar in zwang te brengen, begonnen te slagen. Evelijn had geen groot denkbeeld van 't nieuwe gewas en schreef in 1699: »Poot aardappels in den slechtsten grond van uwen tuin; rooi ze in November voor wintervoedsel en bewaar er niet van; er zullen altijd genoeg in den grond blijven, om 't volgend jaar weer uitteloopen."

»Men klaagt, dat men voor de winterteelt noch mest noch strooisel genoeg zoude hebben. Men vergeet, dat de beste mest voor aardappels bestaat uit plantaardige stoffen, bijzonder waterplanten, welke men in Belgie overvloedig en voor 't nemen heeft. Er is een gewas, dat reeds voor eeuwen verbouwd is en beter dan eenig ander, voort wil, de *topinamboer* of *aardpeer*: deze zoude, behalve voedsel voor menschen en dieren en stof voor langen mest, overvloedig stroo opleveren tot bedekking der winteraardappelvelden."

De overste Jacques, eigenaar van het buitengoed Tee-Hill, bij Boston, in Amerika, wordt, ten opzigte van de veefokkerij, voor den beroemdsten man, in het geheele land gehouden. Hij is de fokker van de beroemde *Roompotkoeijen*, van welker melk 4 kwart 1 pond boter geven, en welke melk de overste in den tijd van 1 minuut in boter verandert. Ook met aardigheden houdt zich de overste bezig: zoo bepaalt hij b. v. de eigenschappen der toekomstige kalveren, of zij rood, wit, zwart, gevlekt of gestreept, of zij met een' breeden rug, zoodat een schepel graan daarop liggen blijft, dan wel met spitsen rug, zoodat niet een enkel korreltje daarop rusten kan, ter wereld zullen komen.

Aan al zijne *Roompotkoeijen* heeft Jacques donkerroode ligchamen, witte koppen, gele neuzen gegeven. In een berigt aan het landhuishoudkundig genootschap te New-York zegt hij, dat sedert zijne vroegste jeugd op de runderenteelt zijne bijzondere opmerkzaamheid gevestigd was, en bij wel ras aanleiding vond, practische proeven tot hare verbetering te nemen. Na den bodem, het klimaat, de gewoonte in aanmerking genomen te hebben, kwam hij tot de overtuiging, dat eene verstandige kruising van goede uitheemsche teelt met inlandsche koeijen den landhuishoudkundigen groot nut aanbrengen zoude. In deze overtuiging maakte hij daarmede een' aanvang, dat hij een ingevoerd bulkalf, Cölebs genoemd, voor 600 dollars kocht. Dit had bij zijne inlandsche koeijen, het beste gevolg. De teelt van den Cölebs en van eene uitmuntende inlandsche koe gaf, bij enkel grasvoeder, 21 kwarten melk dagelijks, waaruit 3 ponden boter voortkwamen. Dergelijke kruisingen had hij op verscheidene wijzen sedert 20 jaren voortgezet en zich daarbij wél bevonden. Hij vermeent, dat, indien de landlieden der runderfokkerij dezelfde opmerkzaamheid als der schapenfokkerij zouden waardig keuren, zij naar evenredigheid veel meer daarbij zouden winnen. Enkele inlandsche melkkoeijen hebben eigenschappen, wier overbrenging zeer wenschenswaardig is. Door de ondervinding was hij tot de overtuiging gekomen, dat iedere eigenschap van het eene dier op het andere overgebragt kan worden. Allezins worden tot eenen goeden uitslag vereischt: tijd, geduld, volharding, opmerkzaamheid en de gave van onderscheiding. Hij had zich de moeite gegeven, alle wenschenswaardige eigenschappen te vereenigen, en ten eerste op de melk, dan op het vleesch, en ten laatste op de teelkracht gezien.

Commissarissen van de Stads Teekenschool te Leeuwarden, roepen bij deze op alle zoodanige Jongelingen, welke verlangen onderwijs te ontvangen in het Hand-teekenen, om zich van heden tot en met den 4 October aanstaande, daartoe aan te melden ten huize van den Heer T. EERNSTMAN, in de Breedstraat alhier, ten einde uit de gene die zich alzoo aangeven eene keuze te doen ter vervulling der opengevallene plaatsen op gedachte School.

Commissarissen voornoemd,

Leeuwarden, Van BOELENS, *Voorzitter.*

den 23 September 1845. C. BOLTEN, *Secretaris.*

ZONDAG-SCHOLEN.

Aan alle belanghebbenden wordt bekend gemaakt, dat de Zondag-Scholen ter koste van de alhier gevestigde Onderafdeeling van het Nederl. Bijbelgenootschap, onder toezigt der Plaatselijke School Commissie, ook gedurende den aanstaanden winter weer op den gewonen voet zullen gehouden worden; en dat de inschrijving tot het *gratis* ontvangen van het daar te geven onderwijs in het lezen, schrijven enz. zal plaats hebben op het locaal der Stadsschool in de Speelmansstraat, op Zondag den 28 September e. k., des voormiddags ten half twaalf ure voor de vrouwen en meisjes (boven de 14 jaar) en des namiddags ten half vier ure voor de mannen en jongelingen (insgelijks boven de 14 jaar).

Leeuwarden, *Van wege het Bijbelgenootschap,*

den 22 September 1845. H. SCHUTTE.

Van wege de Plaatselijke School Comm.,

Mr. J. D. van der PLAATS.

HERHALINGSCHOOL.

Jongelingen, die de Scholen verlaten hebben, en in den aanstaanden winter gebruik wenschen te maken van de Herhalingschool der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, kunnen zich nog ten dien einde aanmelden op Zaturdag den 27 September, des middags ten 12 ure, in het Departementsgebouw op het Heerenwaltje.

J. G. OTTEMA.

*** Getrouwd:

Amsterdam, H. M. DUPARC,

den 16 September 1845. *Doctor in de Genees- en Verloskunde*, en

Eenige kennisgeving. H. M. BENJAMINS.

*** Getrouwd:

Sneek, C. SCHELTUS en

den 16 September 1845. S. A. MEURS.

*** Getrouwd:

J. ENSINK en

M. LUNTER.

Franeker,

den 18 September 1845. J. A. TERPSTRA en

A. LUNTER.

H. H. LUNTER en

G. FIKKERS.

*** Ondertrouwd:

Leeuwarden, S. MOLENAAR, en

den 21 September 1845. W. van der LAAN.

Eenige kennisgeving.

*** Heden verloste van eenen welgeschapen Zoon, B. G. ZWART, geliefde Echtgenoote van

Gorredijk, den 18 September 1845. J. A. de JONG.

Eenige kennisgeving.

*** Heden beviel voorspoedig van eenen Zoon MENKE GOFFES JENSMA, Huisvrouw van

Ondebildtzijl, den 17 September 1845. B. W. WASSENAAR.

SMILDE, den 17 September 1845. Heden beviel van eene welgeschapene Dochter ALEIDA KNIPHORST, Echtgenoot van

Mr. P. van der VEEN.

*** Heden beviel mijne geliefde Echtgenoote ANNETTE GEERTRUIDA KUTSCH, zeer voorspoedig van eenen Zoon.

Noordbroek, den 17 September 1845. A. J. HAMERSTER.

*** Heden beviel van eenen Zoon GERARDINA TACONIS, Echtgenoote van

Leeuwarden, den 18 September 1845. G. ten CATE Fz.

Eenige kennisgeving.

*** Heden verloste van eene welgeschapene Dochter AAFKE GESINA BLOK, geliefde Echtgenoote van

Harlingen, den 19 September 1845. DIRK TJALLINGII.

Eenige kennisgeving.

*** Door Gods goedheid beviel heden van eenen welgeschapen Zoon MARIA ALIDA MIDDELVELD, geliefde Echtgenoote van

Workum, den 19 September 1845. S. SINNEMA.

Eenige kennisgeving.

*** Heden morgen verloste van eene Dochter de Hoog Welgeb. Vrouwe van ANDRINGA de KEMPENAER, geb. de Schepper.

Den huize Oostenburg te St. Anna-Parochie, den 22 September 1845.

*** Heden overleed, na eene langdurige ziekte, in den ouderdom van ruim 55 jaren en na voorzien te zijn van de H. H. Sacramenten, mijn geliefde Echtgenoot, de Heer JOHANNES FRANCISCUS KETELAAR, diep betreurd door mij en mijne Kinderen. Ruim 33 jaren heb ik met hem eenen genoegelijken Echt doorgebragt. Wed. J. F. KETELAAR,

Arnhem, den 14 September 1845. Menting.

Wegens de uitgebreide relatiën, strekke deze tot algemeene en bijzondere kennisgeving aan Familie en Bekenden.

NB. *De Wijnhandel zal door mij, onder de oude firma van J. F. KETELAAR en onder leiding van mijne beide oudste Zonen, die, sedert een aantal jaren, in de Affaire werkzaam zijn geweest, worden voortgezet. De Najaars-Reis zal door mijnen Zoon een weinig later worden gedaan.*

DOCKUM, den 17 September 1845. Heden overleed alhier, EDSGE HENDRIKS RADEMAKER, in leven Timmerman, in den ouderdom van 74 jaren.

A. A. LAND,

Uitvoerder des uitersten-wils.

Prijs-Courant der Effecten.

Amsterdam, den 20 September 1845.

				Gebl.
Nederland.				
Werk. Schuld	2½ pCt.	60¼	61¾	61⅜
Dito dito ..	3 »	73⅝	75¼	
Dito dito ...	4 »	97¼	98¾	98½
Amort.-Synd.	4½ »	99¼	100	
Dito dito. .	3½ »			
Handel-Maats.	4½ »	162½	163¾	162⅞
O. I. Leening	4 »			
Belgie.				
bij Banc. Belge.	2½ pct.	54¼	54¾	54½
dº *R.* en Volksv.	2½ »	54¾	55¼	55
Spanje.				
L.b. *Ard.* van 85 £	5 pCt.	22¼	22¾	22⅝
Dito onbep. Stuk.	5 »	20½	21¼	
Dito. ..?......	3 »			
Ardoin Coupon.. ..		23½	24	

Portugal.				
Neg. te Londen	3 pCt.	61¾	63¼	63
Binnenl.... .	5 »			
Rusland.				
1798, 1816....	5 pCt.	106¾	107¼	107
1828, 1829....	5 »	106¼	106¾	106½
Dito bij *Hope.*	4 »	92½	93¼	93
Dito bij *Stiegl.*	4 »	91¼	92	91¾
Amerika.				
Oblig	6 pCt.			
Bank-Actien.				
Oostenrijk.				
Metaliek.......	5 pCt.			
W. B. bij *G. & Co.*	5 »			
Brazilie.				
Obl. te Londen	5 pCt.	90¼	90¾	90½

Spanje, Fr. Uitg. 7, ¼, ⅛; Pools. Lot. fl. 500, 151½, 152½, 152; Portug. 4 pct. 61¾, 62½, 62¼; Bl. Griek. £ 100, 10¼, ¾, ½; Peru Coup. *f* 2⅛.

Integralen hebben heden op nieuw eene belangrijke verbetering ondervonden, alsook de 3 pcts.; de overige binnenlandsche fondsen waren mede williger; Handelmaatschappij was mede merkelijk hooger, doch is later iets teruggegaan; Rijn-Spoorweg 1 pct. hooger. — Spaansche fondsen waren gewild en hooger, ofschoon lager van Antwerpen komende; Portugal 1 pct. hooger; Russische fondsen beter in koers; Brazilien flaauwer; overigens geen verschil.

STAAT van de **MIDDELPRIJZEN** der *Granen* en andere *Objecten*, welke gedurende de eerste helft der maand September 1845, ter Markt der stad *Leeuwarden* zijn verkocht, volgens Nederlandsche maat en gewigt:

Tarwe,	Witte	*f* 7,62½	de Mudde.	Boter, ...	...	*f* 0,77	het Pond.
	Roode	» 0,00	» »	Vleesch,	Koe.....	» 0,34	» »
Rogge...........		» 6,87½	» »		Kalfs....	» 0,00	» »
Gerst,	Vroege..	» 0,00	» »		Schapen.	» 0,26	» »
	Late.	» 5,27½	» »	Varkens-vleesch,	Versch..	» 0,33	» »
Boekweit,.......		» 7,85	» »		Gerookt.	» 0,60	» »
Haver,..............		» 3,00	» »	Aardappelen,	Vroege..	» 0,00	de Mudde.
Witte Boonen......		» 0,00	» »		Late....	» 0,00	» »
Erwten,	Witte.....	» 0,00	» »	Zaad,	Kool.....	» 10,87½	» »
	Groene....	» 0,00	» »		Raap......	» 0,00	» »
	Graauwe..	» 0,00	» »		Lijn......	» 7,75	» »

Accordeert met het Register der Middelprijzen,

Leeuwarden, den 16 September 1845.

De Burgemeester,
VAN BOELENS.

De Prijs der BOTER te *Leeuwarden*, den 19 September 1845, *f* 32,50 à *f* 34,50.
KAAS *f* 18,50 à *f* 21,50.

BOTERPRIJZEN, bedongen door het *FRIESCH GENOOTSCHAP van Proefondervindelijken Landbouw:*

LEEUWARDEN, Vrijdag den 19 September 1845, *f* 34,50.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD HARLINGEN, zijn voornemens op Donderdag den 16 October a. s. publiek te verpachten:
De OPBRENGST van de *HAARDASCH* en ander *VUILNIS*, overeenkomstig de Voorwaarden, welke inmiddels ter lezing liggen ter Secretarie dezer Stad.

Harlingen, den 20 September 1845.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
J. RODENHUIS.
Ter ordonnantie van dezelven,
K. BLOK.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN BAARDERADEEL roepen bij deze de Hervormde Floreenpligtigen van de onderscheidene dorpen dier Grietenij op in hunne respective Kerken, tegen de navolgende dagen en uren, als die van:

Winsum, op Dingsdag den 23 September 1845, voormiddags ten 10 ure.
Oosterlittens, ... 's namiddags — 1 —
Huins, op Woensdag den 24 September 1845, voormiddags — 10 —
Lijons, ... 's middags — 12 —
Baard, ... 's namiddags — 2 —
Jorwerd, op Dingsdag den 30 September 1845, voormiddags — 11 —
Weidum, op Zaturdag den 4 October 1845, voormiddags — 11 —
Wieuwerd, op Maandag den 13 October 1845, voormiddags — 10 —
Britswerd, ... 's namiddags — 1 —
Hijlaard, op Dingsdag den 14 October 1845, voormiddags — 11 —
Oosterwierum, op Maandag den 20 October 1845, voormiddags — 10 —
Bozum, ... 's namiddags — 1 —
Beers, op Maandag den 27 October 1845, voormiddags — 10 —
Jellum, ... 's namiddags — 1 —
Mantgum en *Schillaard*, op Woensdag den 29 October 1845, voormiddags — 10 —

Ten einde de Rekening der Kerkvoogdij over het jaar 1844 op te nemen en bij welbevinding te sluiten, de Staat van Begrooting der Kerkvoogdij voor de dienst van 1846, te overwegen en vast te stellen; voorts nieuwe Kerkvoogden te benoemen in plaats van de aftredenden op den 1 Januarij 1846 en van de ontbrekenden; die van *Hijlaard* in het bijzonder ook om te raadplegen over eene verhooging van het Traktement van den Koster en Schoolonderwijzer aldaar, uit de Fondsen van de Kerkvoogdij van dat dorp, en eindelijk om te delibereren en te besluiten omtrent alle zoodanige punten, die alsdan in overweging zullen worden gegeven.

Grietman en Assessoren voornoemd,
W. B. BUMA.
Ter ordonnantie van dezelven,
J. H. J. VAN WAGENINGEN.

Verkooping op Afbraak.

De Notaris J. C. MANN, residerende te Workum, zal, publiek bij strijk- en verhooggeld, aan den meestbiedende, presenteren te verkoopen:

Eene uitmuntende en ruime BOEREN HUIZINGE en SCHURE cum annexis, staande en gelegen onder den dorpe Ferwonde en aldaar in het Kadaster bekend onder sectie B. nummer 282, thans wordende bewoond door den Eigenaar *T. S. IJbema* en veertien dagen na de finale toewijzing te aanvaarden.

Wie gading hieraan maken, komen op Vrijdagen den 26 September aanstaande, bij de beschrijving, ten huize van *Lieuwe Rintjes Ketelaar*, Logementhouder aan de Zeeslnis te Workum en den 10 October daaraanvolgende, ten huize van *Anne Hoekstra*, Societeithouder, mede te Workum, bij de finale toewijzing, telkens des namiddags ten drie ure, en koopen op Conditiën, die alsdan zullen worden voorgelezen en inmiddels ten Kantore van bovengemelden Notaris te vernemen zijn.

Verkooping eener Broodbakkerij.

De Notaris E. T. KUIPER, te Bolsward, zal, op Zaturdag den 27 September 1845, (in plaats van den 4 October, zoo als bij vorige Advertentiën gemeld is), des avonds ten 7 ure, in den *Wijnberg* aldaar, finaal presenteren te verkoopen:

Eene kapitale uitmuntend ter nering staande HUIZINGE en welbeklante BROODBAKKERIJ, met vrije STEEG, ERVE en verdere annexen, op een der beste standen aan de Markt te Bolsward, door den Heer *J. M. Tienstra* als eigenaar bewoond; den 12 November 1845 vrij te aanvaarden; waarop geboden is *f* 2355.

Crediet-Boelgoed te Arum.

De Notaris LEDEBOER, te Bolsward, zal, ten verzoeke van den Heer I. J. VERWER, te Makkum, op Zaturdag den 27 September 1845, ten 2 ure des namiddags, bij de Gouden Leeuw te Arum, met 6 maanden crediet, bij boelgoed verkoopen:

20 Stuks uitgezochte Terschellinger VEULENS, puik soort, waaronder eenige spannen met en zonder blessen,
10 Stuks beste KOEIJEN,
20 SCHAPEN en LAMMEREN,
10 VARKENS.

Aangevoerd door den Koopman MEINTE RINTJES MEINSMA.

Boelgoed van Afbraak.

De Notaris JORRITSMA, te Sneek, zal, Woensdag den 24 September a. s., des voormiddags ten 10 ure, bij het voormalige Stads Weeshuis aldaar, publiek bij boelgoed, verkoopen:

Eene aanzienlijke partij AFBRAAK, bestaande in beste Pannen en Steen zoo goed als nieuw, Balken, Juffers, Planken, Kozijns enz.

TE HUUR,

een nieuwgebouwde INTREK, voorzien van vele gerijfelijkheden en vrijen opgang aan den Wirdumerdijk te Leeuwarden; te aanvaarden den 12 November 1845, te bevragen bij den eigenaar J. W. DIJKSTRA, in den Valk aldaar.

Uit de hand te koop,

Eene HUIZINGE en TUIN, aangenaam gelegen aan den Rijdweg te *Oenkerk*. Nadere informatiën bij den Heer SURINGAR, Boekhandelaar te Leeuwarden.

Alle diegene welke GELDEN, PAPIEREN, enz. verschuldigd mogten zijn aan- of te vorderen hebben van den Boedel en Nalatenschap van wijlen den Deurwaarder T. W. VAN DER HOOP, den 10 Augustus 1845 te Gorredijk overleden, worden verzocht, daarvan *franco* betaling en opgaaf te doen vóór den eersten October 1845, aan den Notaris A. R. VAN VOORST, aldaar.

Allen, die iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan, den Boedel en Nalatenschap van wijlen ALDERT JANS VAN DAM, vroeger Hovenier te Gorredijk, later Landbouwer te Kortezwaag, worden verzocht daarvan franco schriftelijk opgaaf te doen, aan den Notaris A. R. VAN VOORST, te Gorredijk, vóór den vijfden October 1845.

Diegene, welke hunne vorderingen op de boedels van GOSLING FOGTELOO en KLAASKE OLTHOF, in tijden Echtelieden te Dockum, en aldaar overleden, nog niet hebben opgegeven, worden uitgenoodigd zulks alsnog te doen vóór 1° October 1845, aan den ondergeteekenden Deurwaarder te Dockum; zullende daarna op Dingsdag den 7 October 1845, 's namiddags ten 5 ure, ter Weeskamer der stad Dockum, rekening en verantwoording, en uitbetaling van het overschot geschieden, waartoe de belanghebbenden tevens bij deze worden opgeroepen.

Dockum, den 18 September 1845. J. H. VAN DER WERFF.

Een ieder, die iets te vorderen heeft van, of schuldig is aan wijlen E. H. RADEMAKER, in leven Timmerman te Dockum, wordt verzocht daarvan aangave te doen ten Kantore van den Heer Notaris Mr. VAN SLOOTEN, te Dockum, vóór of op den 25 dezer maand.

Oproeping van Crediteuren.

De Schuldeischers van AALTJE BARTELS, Weduwe van IJBE LOLKES VEENSTRA, vroeger Winkelierscbe aan de Vaart onder Wijnjeterp, welke tot heden hunne rekeningen niet specifiek hebben ingeleverd, worden verzocht dezelve portvrij in te zenden vóór of op den 4 October 1845, aan den Notaris ANDREÆ, te Beetsterzwaag.

NB. Al degene die iets te vorderen hebben van of verschuldigd mogten zijn aan den nagelaten boedel van wijlen den Heer A. S. TROMP, te Woudsend, of Papieren tot dien boedel behoorende onder zich mogten hebben berusten, worden verzocht daarvan ten spoedigsten, uiterlijk vóór 15 October e. k., opgaaf of betaling te doen aan den Heer L. A. TROMP, te Woudsend.

VAN HARLINGEN ZAL VERTREKKEN, voor het eerst Zaturdag den 27 September en vervolgens iederen Zaturdag, naar *LONDEN*:
Het voor Passagiers en Goederen bijzonder wel ingerigte STOOM-SCHIP
THE RAPID, Kapt. BROWNLESS.

Iemand voor zich zelven of met Vee of eenige andere Goederen van deze gelegenheid wenschende gebruik te maken of informatiën willende bekomen, gelieve zich tot dat einde aan te melden bij de Cargadoors

Wed. BOUWE RODENHUIS EN ZONEN,
te Harlingen.

Uithoofde van het invallende *Nieuwjaar-* en *Loofhuttenfeest* zullen de KANTOREN en WINKELS der Israëliten op den 3, 17 en 24 *October* e. k. gesloten zijn.

Koninklijke Nederlandsche Loterij.

De Ondergeteekende berigt door deze aan zijne geëerde begunstigers, dat bij hem weder te bekomen zijn LOTEN voor de 197ste Loterij, zoo als in huur, koop en doorgefourneerd, volgens Prijscourant. Bij hem wordt ook accuraat KONTRABOEK gehouden.

Leeuwarden, den 19 September 1845.

A. T. VAN GELDER,
over de Brol, in de drie Gouden Schoppen.

W. J. SWART, Dansmeester, in de Groote Kerkstraat, letter F, no. 143, te Leeuwarden, maakt bekend, dat zijne LESSEN met October e. k. eenen aanvang zullen nemen, in den *Mazurka*, *Polka* vergroot en *Polka quaré's*, *Pas deux*, *Allemande trois* enz.

De Wed. A. B. VAN DIJK en eenige Liefhebbers te Poppingawier, gedenken op den 29 September e. k., 's namiddags ten 2 ure, te laten Verharddraven: *Eene ZILVEREN ZAK-TABAKSDOOS*, door driejarige Paarden, (zoo er een genoegzaam getal wordt aangeboden) welke niets gewonnen hebben en tot genoegen der Keurmeesters zijn.

Billartpartij te Joure,

te houden op *Vrijdag* den 26 *September* 1845, ten huize van den Logementhouder R. C. WIELSMA, in het ZEVERIJNSHUIS, aldaar.

PRIJS: *eene FRAAIJE PENDULE.*
Premie nader te bepalen.

Aangifte 's morgens vóór elf ure van dien dag.

Galoppeerpartij te Joure.

Met de vereischte permissie gedenken de Logementhouders H. VAN DER WAL, R. C. WIELSMA en A. M. CORNEL, op *Woensdag* den 1 *October* 1845 te laten Vergallopperen en vrij te vereeren:
Een fraai ZILVEREN AANSTEKERS-KOMFOOR.

Alle Paarden zullen worden toegelaten die tot genoegen der Keurmeesters zijn. De aangifte moet geschieden des morgens vóór 12 ure, ten huize van H. R. VAN DER WAL; zullende de partij ten 2 ure eenen aanvang nemen.

Billartpartij te Harlingen.

Met permissie van het Edel Achtbaar Bestuur dezer Stad, gedenkt de Koffijhuishouder W. F. SIMMER, in Rusland, te Harlingen, op Zaturdag den 27 September e. k., te laten Verbillarten en aan de winnaars te vereeren: *Een fraai dozijn TAFELMESSEN met ZILVEREN HEGTEN* tot Prijs, en *een dozijn ZILVEREN KONFITUURLEPELTJES* tot Premie.

Alle Liefhebbers worden ten vriendelijkste uitgenoodigd, om zich daartoe bij genoemden Koffijhuishouder aan te geven, des morgens ten 10 ure van gemelden dag, waarna de trekking zal plaats hebben.

In eene TABAKS- en KRUIDENIERS-AFFAIRE wordt ten spoedigsten gevraagd een' LEERLING of BEDIENDE, van de Protestantsche Godsdienst. Adres met franco brieven onder lett. X. Z. aan den Boekhandelaar T. S. FEENSTRA, te Sneek.

Bij G. T. N. SURINGAR, te Leeuwarden, is verschenen:

BILDERDIJKS EPOS

of de vijf bestaande zangen van den ONDERGANG DER EERSTE WARELD, uitgegeven met eene *Inleiding*, *Varianten*, *Aanteekeningen* en *Verhandelingen* door Mr. ISAAC DA COSTA. Eerste Aflevering met eene Kaart van de Eerste Wareld. Groot 8° roijaal velin Papier. Prijs bij inteekening . . *f* 2,90.

Om aan het ongeduld, waarmede deze lang vertraagde uitgave van *Bilderdijks* Meesterstuk door belangstellenden werd verbeid, te gemoet te komen, verschijnt aanvankelijk dit eerste gedeelte. Het geheel zal in *drie* afleveringen vervat kunnen worden, die te zamen één lijvig boekdeel uitmaken. De tweede aflevering is ter perse, doch wordt niet in commissie verzonden. Die van de gelegenheid ter inteekening, welke nog bij den Boekhandel openstaat, wenschen gebruik te maken, gelieven zich alzoo vóór de uitgave van dat stuk aan te melden.

REDEVOERINGEN

door ABR. DES AMORIE VAN DER HOEVEN, Hoogleeraar te *Amsterdam*. Groot 8°. . . . . *f* 3,30.

HET LAATSTE DEEL

van AL DE LEERREDENEN van VAN DER PALM, voorzien van den INHOUD der *zestien deelen* en een REGISTER *van al de behandelde teksten, naar volgorde van de boeken des Bijbels.*

Voor dezulken, die zich deze naar den aard der behandelde stoffen gerangschikte Leerredenen van den eenigen VAN DER PALM, niet op eenmaal maar langzamerhand willen aanschaffen, is dit werk deel voor deel verkrijgbaar.

De groot 8° druk kost per deel . . . . *f* 2,70.
De uitgave in kleiner formaat . . . . - 1,80.

DE BEWAARSCHOOL,

Praktische Handleiding ten dienste van hen, die Bewaarscholen wenschen op te rigten en daarin werkzaam moeten zijn. Door R. G. RIJKENS, Onderwijzer te *Groningen*. Met afbeeldingen, 1ste Afl. . . . . *f* 1.

Deze Handleiding, waarmede men in eene erkende behoefte wenscht te voorzien, wordt aan de aandacht van alle Ouders, Opvoeders, Onderwijzers, gelijk mede van alle Gemeente-besturen, Commissiën van Onderwijs en Afdeelingen der Maatschappij tot nut van 't Algemeen aanbevolen.

MAZURKA POUR LE PIANO,

Composée par S. SAMEHTINI:
wordt op heden à 60 Cents uitgegeven, door den Boekh. JACOB J. VAN GELDER, te *Leeuwarden*.

Welke voorts met succes debiteert:

1°. Dr. WEDELER, GESCHENK voor VERLOOFDEN en PAS-GEHUWDEN, of de GEHEIMEN van den ECHT, een welgetoeste en op ervaring steunende RAADSMAN voor beide geslachten, vóór en gedurende het HUWELIJK, 2de druk. Prijs, 220 bl. in Post 8vo, ... *f* 1,50.
2°. Dr. H. M. DUPARC, VOORSTELLING van eene STOFFELIJKHEID der ZIEL; benevens een woord over het wederkeerige verband en verkeer tusschen ZIEL, GEEST en LIGCHAAM . . . . . . *f* 0.60.

LOTEN voor de 197ste Koninklijke Nederlandsche Loterij, waarvan de eerste Klasse begint te trekken den 20 October aanstaande, zijn dagelijks bij den Ondergeteekende te bekomen, die zich ten vriendelijksten aanbeveelt; en bij wien het KONTRABOEK ter inzage ligt.

P. DE VRIES Pz.,
bij het Stadshuis, letter G, no. 54, te Leeuwarden.

TER LEEUWARDER COURANTDRUKKERIJ.